

FINLANDIA PRIZE 2015 | TOISINKOINEN PRIZE 2015 | VARJO-FINLANDIA PRIZE 2015

Fantazie
o vteřinách
po smrti

O N
LAURA
E I R
LINDSTEDTOVÁ
O N

ARGO

O N

LAURA

E I R

LINDSTEDTOVÁ

O N

Fantazie
o vteřinách
po smrti

argo

*Tato kniha byla vydána s finanční podporou
nadace FILI – Finnish Literature Exchange.*

*This work has been published with
the financial assistance of FILI – Finnish Literature Exchange*

Czech edition © Argo, 2017

Original text copyright © Laura Lindstedt, 2015

Original edition published by Teos Publishers, 2015

Translation © Barbora Musilová, 2017

Czech edition published by agreement with Laura Lindstedt and Elina Ahlback
Literary Agency, Helsinki, Finland

Cover photo & design © Aki-Pekka Sinikosku, Jussi Karjalainen, 2015

ISBN 978-80-257-2192-6

I.

*Co se stane, až tady nebudu? Nic.
A kde budu, jestliže nebudu tady?*

Lev Nikolajevič Tolstoj
Smrt Ivana Iljiče

Danse macabre

Představte si, že jste poloslepí. Minus jedenáct dioptrií. Představte si potemnělou vyšetřovnu očního lékaře. Sedíte v pohodlném koženém křesle a strachujete se, že ztratíte zrak úplně. Své staré brýle jste opatrně odložili na stůl. Jejich plastové obroučky, před deseti lety elektricky modré, jsou odřené. Jednu nožičku už jste přilepovali páskou, pásku jste nabarvili fixem namodro. Rok za rokem jste raději špatně viděli, než abyste se dozvěděli, jaký je skutečný stav vašeho zraku. Odmítali jste myšlenku návštěvy očního lékaře, stejně jako jiní lidé odkládají návštěvu zubaře. Znáte takové. Páchne jim z úst, čehož jsou si sami vědomi, takže vždycky tak trochu mumlají do země. Když k nim někdo přistoupí příliš blízko, oni udělají krok dozadu. Vy jste zase odkládali vyšetření zraku. Rok za rokem se kvůli tomu chováte podivněji, jste stále roztěkanější a tím si to vysvětľujete. Jakmile se na horizontu objeví cosi podobného člověku, sklopíte zrak k zemi, pro jistotu. Přátelé hrají tu hru s vámi a říkají: Zase se vznášíš v oblacích? Haló, je někdo doma? Mávají vám rukou přímo před očima, jako by ometali sníh z předního skla auta. Zasmějete se a vyprávíte, co vás trápí tentokrát. Samozřejmě lžete. Aspoň trochu. Popisujete věci detailněji, než je zapotřebí. Nechcete vzpomínat na

to, že skutečnost není mlha, souvislé šero a tápání, ale strašlivý jas. Nechcete přiznat, že jste vidění, ale nevidíte, nevidíte teď a možná neuvidíte už nikdy. Jste vyděšení. Bojíte se, že světu dojdou síly čoček, pŕillitry, minusy. Źe vám pŕiřřř nabídnou bílou hŕlu, doporučí poŕídit si vodícího psa, do koupelny mluvící váhu, k počítači pŕelepky na klávesnici... Na takové věci teď ale nemyslete. Soustŕedte se na představu potemnělé vyšetřovny, zadní část té šeré místnosti, bílou tabuli na bílé osvětlené zdi. Je to pŕesně taková ta starodávná tabule, jaké už nikde nemají. Na tabuli jsou písmena E, která se natáčejí čtyřmi různými směry. Písmena, která teď nevidíte.

Oční lékař začne zasouvat čočky do pŕístroje, jeŹ vám posadil na kořen nosu. Minus jedenáct dioptrií a vidíte stejně jako se svými brýlemi. Rozmazaně, jakŹ takŹ, tak, Źe si jen stěŹí dokáŹete poradit. Jasně rozpoznáte jen vrchní řadu písmen E: už poslední písmeno druhé řady vám dělá problémy. Srdce vám buší hrůzou, ale jen ho nechte bušit. Soustŕedte své myřlenky na tuto krátkou chvíli, jeŹ trvá jen okamŹik, protože pŕávě tuto chvíli si musíte umět pŕedstavit. Jak vám oční lékař zostŕjuje zrak, čočku po čočce.

Pŕesuňte svŕj pohled na malinkatá písmena velikosti mravenčů na spodním okraji tabule. Jakmile se pŕestanete bát a necháte čas zpomalit, věci se dají do pohybu. Čočky už nejsou potřeba, vytouŹené ostrosti již dosáhly: malí tvorové se rozpohybovali. Kroutí se, třesou se a škubou sebou jako kousek černé niti na pŕíliš čisté podlaze. Jako kdysi v dětství. Pamatujete? Zavěsili jste se vzhůru nohama za opěradlo křesla, krev vám natekla do hlavy, cítili jste tlak v očích a upřeně jste zírali na kousek niti. Potom se ten černý had roztančil. Měl svŕj vlastní rytmus, neomylně opakoval stejný vzorec. Bylo to kouzlo očí, kouzlo sítnice.

Teď sedíte na pohodlné, pŕijemně měkké sedačce, na které se tíŹivý pocit konečně vytrácí. Film začíná, bílé plátno se zaplní

světlem ještě předtím, než se film roztočí. Tentokrát však plátno nepokrývá výlučně světlo, jelikož se na objektivu promítačky zachytil nepořádek. Smítka se třepotají v poryvu větráku. Z dlouhé chvíle je počítáte. Je jich šest. Chloupky z promítačových kloubů? Chlupy z jeho rukou? Teď ale nepřemýšlejte o mužích. Upřeně se zadívejte na jasně bílé plátno a na těch šest smítek na něm. Dotřepotala se dostatečně blízko a je to skutečně tak: *každé z nich je žena*. Už to nejsou žádná tenká smítka, i když jedna z žen, ta uprostřed, je příšerně hubená. Kráčí kousek před ostatními, jako první z hejna tažných ptáků. Žena s mohutnou kudrnatou kšticí kaštanových vlasů se pohupuje, vzdušně kráčí prostorem, kolébavými kroky po ničem. Za ní jde pět žen, dvě nalevo, tři napravo. Nakračují ve vzduchu, jako by šlapaly vodu, trochu těžkopádně, tedy až na jednu z nich – ta jako by tančila.

Je snadné odlišit jednu od druhé. Vlevo se houpají veliká prsa, jež se nemohou vejít do purpurového trička s límečkem, přestože čtyři knoflíky z pěti jsou rozepnuté. Prsa patří robustní mulatce, která má právě teď prázdný pohled, tvář úplně bez výrazu. Vedle mulatky cupitá ohromný pupek; těhotná blondýna v černém tričku a tyrkysových kalhotách. Sálá z ní prosperita a finanční zajištění: žádné vrásky, žádné skvrny a Ta Nejvyšší Kvalita.

Napravo od té hubené kudrnaté se plahočí obézní matróna s nánosem mejkapu, oblečená do sobolího kožichu sahajícího ke kolenům. Na jedné noze má červenou vlněnou ponožku, na druhé monstrózní kozačku až po koleno. Vedle ní tančí vysoká kráska ve žlutých šatech, s měděnou pletí a mohutným afrem na hlavě. Úplně napravo, trochu dál od ostatních, se šourá plešatá hlava napěchovaná do nemocničního pyžama jedovatě zelené barvy, nejsmutnější bytost, jakou si lze představit.

Šest žen k vám kráčí bílou prázdnotou. Trhnete sebou, jako byste se probudili ze sna, otočíte se kolem dokola, rozhlédnete se na všechny strany, nahoru a dolů. Nevidíte nic, čeho byste

se mohli pohledem zachytit, není tu nic, až na tu prapodivnou společnost, vznášející se blíž a blíž.

Přepadne vás závrať. Cítíte, jak vám zaléhají uši, jak vám bzučí v hlavě. Nohy vás zrazují. Kamsi padáte. Není to měkké a není to ani tvrdé. Ani studené, ani teplé. Padáte do toho po zádech jako do závěje. Zavřete oči a čekáte, že se probudíte někde jinde. V kině? Těsně před koncem Solarisu? Když kamera stoupá do výše a prozrazuje, že návrat Chrise Kelvina domů je sen, ostrůvek země uprostřed nekonečného moře. Když doprovodná hudba k poslednímu obrazu zesiluje a proniká do těla, které se po probuzení ze sna třese zimnicí. Najednou hudba skončí a vy v nesnesitelném tichu zíráte na bílé plátno a na černý nápis КОHEИ ФИЛЬМА. Neslyšíte nic kromě svého vlastního srdce, které dál tluče v rytmu hudby. Myslíte, že se takhle probudíte i tentokrát?

Slyšíte zvuky pohybu, nevydržíte mít zavřené oči. Před vámi nešustí odcházející návštěvníci kina, jsou tam ženy, těch šest bytostí, které se zjevily z prázdnoty. Poklekly kolem vás, obkličují vás ze všech stran.

Najednou vám jejich vůdkyně, ta na kost vyhublá, začne zouvat boty. Strhává z vás sametové kalhoty, potom kalhotky a krčí vám kolena, roztahuje vám nohy. Dvě ženy vás pevně drží za kotníky, dvě vás chytají za paže. Ta smutná plešatá si položila vaši hlavu na kolena a něžně vás hladí po vlasech.

Hubená žena vám strčí hlavu mezi nohy a vy děláte přesně to, co se v takové situaci sluší. Znovu zavíráte oči. Poddáváte se tomu. Necháváte věci plynout, protože nic jiného nemůžete. Cítíte, jak se do vás noří chladná, měkká špička jazyka. Hledá a nachází vaše nejcitlivější místo. Není vám to nepříjemné. Ta kostra evidentně ví, jak uspokojit ženu. Uchopí špičku klitorisu mezi rty a vysává ten malý výběžek ven z úkrytu. *Glans clitoridis*. Nebo, vyberte si: jazyk královny Kleité, růžový transparent rozkoše, knoflík lásky, radostně prozpěvující lalůček, ďáblová

do ruda rozpálená bradavka... Začne ho energicky lízat, obratně a zároveň lehce, odhodlaně a v nepravidelném rytmu, chvilkami s trochu větším tlakem, potom zase lehčeji a kradmo.

Poddáváte se tomu. Nic jiného nechcete.

Jak může člověk přemýšlet o rozkoši? O té se přemýšlet nedá. Myslete místo toho na světlo. Jasně světlo pronikající skrz víčka. Stáváte se součástí oranžového ohně, slunečního větru, plazmových výbojů, zářících koronárních děr. Máte v sobě jádro vesmíru, tajemný generátor, ten božský uzlík protkaný nervy, minové pole osmi tisíců nervových zakončení, ze kterých vycházejí nitky až do míchy a centrální nervové soustavy, až do slunce, až na dno vesmíru.

Tělo se napne, ztuhne. Připravuje se na vlnu, která se rodí hluboko uvnitř. Přítalová vlna se utváří z drobných, nejasně ohraňovaných kroužků, které se trhavě dávají do pohybu a vysílají vlnky do všech stran. Když dojdou ke špičkám prstů, otočí se, změni směr, spláchnou se za hlasitého burácení zpátky do středu, stanou se z nich olovené tiskařské znaky, zhoustnou do jednoho místa a tam se vnoří: jeden kroužek, druhý kroužek, třetí kroužek. Čtvrtý. Každý další je těžší než ten předchozí, každý další se noří hlouběji než ten předchozí. Pátý. Už skoro bolí, jak se tam hromadí, brzy se tam žádný další nevejde, tělo je nezvládně udržet uvnitř. Šestý. Potom přijde sedmý kroužek. Vnoří se tak hluboko, že už se vás ani nedotýká. Tlačí se skrz vás někam, odkud není návratu. Vaše tělo to ví. Svalové napětí začíná ochaňovat. Ten pocit nevratnosti znáte, je to přesně ten pocit, kvůli kterému rozkoš vyvolává závislost. Vteřina před orgasmem. Sedmý kroužek, který strhne všechny ostatní jako lavina, až se jeden po druhém vymrští z úkrytu: otevírají se, rozšiřují se a nakonec vybuchují do podbřišku.

Ženy vás pustily ze svého sevření. Upřeně vám civí na napětím pokřivený obličej, hlavu v klíně plešaté ženy, ústa, ze kterých

vychází výkřik, sílící kňourání. Koupete se ve studeném i teplém potu, záda máte prohnutá. Oči držíte stále zavřené, a to je dobře, protože jakmile je znovu otevřete, nic už nebude jako dřív. Věřte mi.

Kolem se vzrušeně hovoří, věty mají stoupající kadenci. Otázky ve čtyřech jazycích. Kdyby se vám podařilo aspoň jednu z nich zachytit, kdybyste dokázali porozumět. *Kto vy? Otkuda vy?* Jak touží, aby se vám na tváři objevil šťastný výraz porozumění, blažený prožitek poznání, jakmile po tomhle šoku zaslechnete svůj mateřský jazyk, po té rozkoši, jež zatřásla zemí. *De onde você vem? Quem é você?* Tolik by si přály, abyste mezi nimi našli někoho stejné národnosti, sestru, přítelkyni, spřízněnou duši... *Qui êtes-vous? D'où venez-vous?* Kdybyste tak promluvili a pověděli všechno, co víte. Kdo jste, odkud přicházíte. Protože to chtějí slyšet: odkud přicházíte a především – jak jste se sem dostali. Proč tu jste i vy.

Otevřete oči. Hubená žena vám dřepí mezi nohama, kostnatými prsty si vytahuje z úst vaše chlupy. Černé kudrlinky, které vám otírá do kolen jako do ubrusu v lepší restauraci. Černé kudrlinky? Podíváte se na své ruce. Jsou to ruce mladé dívky. Nehty máte kulaté, ostříhané nakrátko, střídavě nalakované jeden načerno a druhý nabílo. Podíváte se na své pokrčené nohy. Jsou hladší a mnohem, mnohem štíhlejší a světlejší. Modré žíly prosvítají kůží, natolik jste zbělali. Zvednete levou nohu. Lehce se pohne nahoru. Noha je tak lehká a ohebná, že byste si ji snadno mohli dát za krk. Ano, máte mrštné nohy mladé dívky. Položíte ji zpátky dolů vedle druhé, otevřete ústa, ale nedostanete ze sebe ani syknutí.

Good morning, Sleeping Beauty, vyhrkne hubená žena trochu chraplavým hlasem, *where do you come from?* Hlas má silný, na tak křehké tělo podivně hluboký. Položí vám obě ruce na kolena, trochu vám roztáhne nohy, natáhne k vám krk. Hlas se jí

zvedne, zjemní, začne působit trochu přátelštěji, skoro zvědavě.

Who are you?

Řeknete jedno jediné slovo. Jméno. Řeknete ho hlasem mladé dívky, plačtivě vysokým. Hlasem ztraceného dítěte, vedle kterého poklekl nějaký cizí hodný dospělý člověk a pokouší se mu pomoci, chce s ním jít hledat mámu ztracenou v davu.

Řeknete: Ul-ri-ke.

Slabikujete, uplakaně a našťvaně, jako byste něco požadovali a zároveň o to prosili, skoro žadonili. Vzlykáte a říkáte, kdo jste.

Jste Ulrike, 17 let.

Nevíte, odkud jste sem přišli, ale doma jste v Rakousku. V Salzburgu.

Šlomith se připravuje předávat své poznatky (pošesté)

Ulrike dorazila jako poslední. To, co se jí právě stalo, ji podle očekávání rozrušilo, přestože to bylo ohromně smyslné, anebo možná právě proto. Smyslnější než cokoli, co jí kdy kdo dělal, Hanno se na nic takového nezmohl, Hanno byl prostě Hanno. A tahle strašidelná ženská to udělala. Naprosto nečekaně, násilně, s pomocí větší skupiny, a přesto to Ulrike nevnímala jako ani trochu nepříjemný zážitek. Něco takového se člověku může stát, když spí, ve snu, v něm se můžou dít orgie, neuvážlivé obcování s úplně cizími lidmi. Teď ale není noc a Ulrike nespí. To jí postupně dochází. Plná zděšení si ženy, které sedí kolem ní, jednu po druhé prohlédne, počká, otevře ústa, zase je zavře. A protože nikdo neuzná za vhodné něco udělat, ani jediné gesto, protože se nezdá, že by kdokoli pocítil potřebu vypustit z úst aspoň jediné slovo, přicházejí na řadu emoce. Jako první vztek.

Ulrike se posadí a odhrne si z čela ulepené vlasy. Obličej zatvrdí v arogantní výraz Kleopatry: bradu vysune, ústa nasupeně sevře, chřípí mírně rozšíří, oči démonicky přimhouří.

A protože má dost výbušný temperament, zasyčí *Scheiße!*, kterým míří na všechny, *Scheiße!*, kterým míří obzvlášť na tu hubenou příšeru usazenou před ní s nohama křížem. Žena se na ni

dívá vřele a Ulrike jí pohled opětuje. Znesvětily ji, to je jí jasné. Připadá si jako hlupák, přímo jako idiot. Čert vem orgie – když je dost divoká, dojde na cokoli, a to ona je, opilá a v dobré společnosti je bláznivě odvážná, ochotná skoro k čemukoli. Čert vem to místo i ty ženské; půjde o nějakou příhodu typu *eyes wide shut*, možná jí někdo nasypal něco do pití, možná jde o skrytou kameru 18+. Jenže ony ji rozplakaly a to jim nehodlá prominout. Přiměly ji, aby jim řekla své jméno, věk, skoro i adresu bydliště, i když domů už nikdy nechce. *Scheiße!* syčí skoro neslyšně a opovržlivě civí dál. Neuhne pohledem jako první. Tuhle hru neprohráje.

Hubená žena viděla tenhle zmatek už mnohokrát. Pětkrát. Nejdřív tu byla sama, jenom ona, úplně sama. Potom přišla hubatá Polina v sobolím kožichu, obutá jen do jedné kozačky, potom nepředvídatelná Rosa Imaculada, blázen Rosa, bez které by se to tu klidně obešlo. Potom se objevila malá Nina z Marseille s vytrčeným břichem, potom rakovinou zbídačená Wlbgis z nizozemského Zwolle, potom hrdá Maimuna z Dakaru a jako poslední krásná Ulrike z Mozartova rodiště. Naštvaná, krásná Ulrike. Nejmladší ze všech. Přesně tak nevinná, jako bývají ti, kdo přijdou poslední. Hubená žena hledí dívce upřeně do tváře. Snaží se vtisknout si ten obraz do paměti: zvednutá brada, nuceně tvrdý výraz, pohled, který jí právě teď uhýbá. Dívčiny jasné, maceškově modré oči začínají opatrně pokukovat kolem, zaměřují se na bílou, která je všude, a zároveň není nikde. Její oči jsou plné znepokojení.

Hubená tohle viděla. Mnohokrát také musela promluvit, ale proč ne, mluví, skoro ráda. Mluví zároveň sama k sobě, stále znovu říká, jak se věci mají, říká všechno, jak nejlépe dokáže. To se pak všechny ztiší a poslouchají. To pak všechny slyší, zas a znovu, kde právě teď zřejmě jsou. Je důležité to slyšet. Tak jako je pro někoho důležité svaté přijímání, cigareta po jídle, jednou týdně manikúra, pedikúra nebo každodenní odstraňování

zaschlé kůžičky kolem nehtů, je to stejné nutkání, možná trochu bolestivé, ale určitě příjemné, takže ona vypráví. Vypráví obzvlášť ráda!

Hubená vzpomíná, jaké bylo se tu probudit. Otevřít oči, posadit se, nevěřícně se dotknout bílé pod sebou. Je to země, nebo zmrzlý sníh? Není to studené, není to ani teplé. Plast? Latex? Natřený beton? Není to ani měkké, ani tvrdé. Postavila se, cítila se výtečně, prázdná a příjemně znečitlivělá: kručivá bolest žaludku i omámená závrať úplně zmizely. Samozřejmě svým bolestem a závratím pozoruhodně uvykla, bolest se stala její profesí, byla přece umělkyní hladu. „Ne, ne a ještě jednou ne,“ zněl názor lékařů na její poslední projekt. Potají pochopitelně doufali, že bude pokračovat až do konce. I když to nepřiznali, chtěli vidět, jak bude tělo a mysl za víceméně kontrolovaných extrémních podmínek fungovat. Ze svého titulu ji museli varovat, téměř zstrašovat, s ohledem na svou profesi nemohli nic než si vytrvale stát za tím, že má s „experimentem“ skončit, udělat za pokusem „tečku“. Nebylo to poprvé, kdy ji kárali a zároveň na ni hleděli se směsicí hrůzy a respektu.

Začalo to v kamrlíku na Carroll Street. Matčiným pohledem. Tím to začalo. Její umění ale nově vzbudilo zájem vědců, a to ji motivovalo pokračovat. Opatření na podporu hubnutí byla stejně cílená jako u asketických jogínů. Občas se díky nim dostala do transu a odvážně přidala na obrátkách. Poslední den experimentu, pár hodin před vstupem na jeviště, vypila velké množství šálků vlažného ajurvédského čaje „Vnitřní klid“. Mysl se jí točila jak derviš tančící v kruhu, dokola, dokola, dokola, se zavřenýma očima se kymácela v kuchyňce pro personál Židovského muzea, v ruce držela papír s vytištěnou přednáškou, kterou měla za chvíli přečíst v auditoriu. Bylo to slastné a zároveň děsivě křehké. Dočasné. Žádný člověk, ani ona, nemohl žít donekonečna jen z prostého adrenalinu, bolesti a závratí.